

ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308–9196

Yıl : 13 Sayı : 34 Nisan 2020

Yayın Geliş Tarihi: 02.06.2019 Yayına Kabul Tarihi: 25.03.2020

Araştırma Makalesi

DOI Numarası: <https://doi.org/10.14520/adyusbd.573415>

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SİBER ZORBALIK EĞİLİMLERİNİN ÖRGÜTSEL YABANCILAŞMA ALGILARINA ETKİLERİNİN İNCELENMESİ: ANKARA İLİ ÖRNEĞİ

*Esra SİPAHİ**

Öz

Bu araştırma, Mili Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokul düzeyindeki öğrencilerde rastlanan örgütsel yabancılaşma durumlarının siber zorbalık eğilimi ve siber zorbalığa maruz kalma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve etki düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Ankara’da bulunan 5., 6., 7. ve 8. sınıf seviyesindeki ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, 353 öğrencidir. Çalışmada, “Siber Zorbalık”, ve Örgütsel Yabancılaşma” ölçekleri kullanılmış, ölçek puanlarının ilişkisi pearson korelasyon testi ile, bağımlı değişken olan puanların bağımsız değişkenlerden etkilenmesi regresyon testi, ölçek puanlarının demografik değişkenlere göre farklılık göstermesi ise t ve ANOVA testleri ile analiz edilmiştir. Araştırmada; Siber zorbalık puanı ile örgütsel yabancılaşma puanları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur. Bu çerçevede, davranış durumlarının öğrenci başarıları üzerindeki doğrudan etkisini sorgulamaya dönük araştırmalar desenlenebilir.

Anahtar Kelimeler: Siber Zorbalık, Örgütsel Yabancılaşma, Ortaokul Öğrencileri.

* Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Kalem Müdürlüğü, dresrasipahi@gmail.com, Ankara/Türkiye.

THE INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' CYBER BULLYING TENDENCIES ON THE PERCEPTION OF ORGANIZATIONAL ALIENATION: THE CASE OF ANKARA PROVINCE

Abstract

The aim of this thesis is to investigate the relationship among organizational alienation cases exposure to cyber bullying in secondary school students in the schools affiliated to the Ministry of National Education. General survey model was used in the research. The working universe is composed of 5., 6., 7. and 8th grade secondary school students within the Ankara in the 2017-2018 academic year. The sample of the research is 353 students. In this study, "Cyber Bullying" and orb Organizational Alienation "were used. Pearson correlation test was used to correlate the scores of dependent variables with independent variables. Regression test was used to evaluate the scale scores according to demographic variables and analyzed with t and ANOVA tests. In the study; There was a weak positive relationship between cyber bullying and organizational alienation scores. In this context, researches can be designed to question the direct impact of these behavior states on student achievement.

Keywords: *Cyber Bullying, Organizational Alienation, Secondary School Students.*

1. GİRİŞ

Zorbalık olgusu; bir kimsenin yahut bir grubun fiziksel veya psikolojik açıdan, kendisinden zayıf kimseye yahut gruba karşı yürütüp ortaya koyduğu zarar verici davranış türü ve çoğu zaman da davranışlar serisidir (Rigby, 2011: 275). Bilgi ve iletişim teknolojileri, amacına uygun kullanılmadığında karşılaşılacak olan sorunlardan birisinin de siber zorbalık ve akabinde siber mağduriyet olduğu bilinmektedir (Peker, Eroğlu ve Çitemel, 2012). Siber zorbalık bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir birey ya da gruba özel ya da tüzel bir

kişiliğe karşı yapılan teknik ya da ilişkisel tarzda zarar verme davranışlarının tümü olarak tanımlanmaktadır. Özellikle akranların uyguladığı siber zorba davranışların ergenlerin bireysel, sosyal, duygusal ve psikolojik gelişimlerine zarar vermektedir (Şahin, Aydın ve Sarı, 2012).

Başkalarını incitme amacına dönük olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak, kişi veya gruplarca bilinçli ve isteyerek yapılan, aynı zamanda sürekli ve düşmanca olan tüm tutumlar ise siber zorbalık olarak tanımlanmıştır (Bauman, 2007: 55). Arıca (2009) siber zorbalığı, "Bilgi ve iletişim araçları aracılığı ile bir kişi veya gruba, özel veya tüzel bir kişiliğe karşı düzenlenen teknik zarar verme davranışlarının tümü" olarak tanımlamıştır. Patchin ve Hinduj (2010) ise siber zorbalığı, elektronik metinler aracılığı ile istemli ve süregelen, zararlı davranışlar olarak belirlemişlerdir.

Siber zorbalıkta en belirgin husus, genel olarak empati yapmama durumudur. Siber zorba olarak tanımlanmaya uygun tutum ve davranışlar sergileyen kişiler internette, mağdurların yüzlerini görmek, gözlerinin içine bakmak ve verilen zarara tanık olmak gibi kendilerini frenleme potansiyeline sahip öğelerin söz konusu olmamasının rahatlığı içinde hareket etmektedirler. Gençler ve yetişkinler ise siber zorbalığın neticelerini çok önemli saymamaktalar yahut da onları etkisiz ve önemsiz şeyler olarak algılamaktadırlar (Bhat, 2008:55).

Yabancılaşma ise çoğunlukla sosyal ilişkilerde ortaya çıkan, psikolojik boyutları kadar sosyolojik etkileri de olan psiko-sosyal bir durumdur. Çünkü yabancılaşma kişinin kendi benliğine veya benliğinin çeşitli kısımlarına yönelik olabileceği gibi başkalarına yönelik de olabilmektedir. Yabancılaşma, bireyin toplumun değerlerine, çevresine karşı ilgisinin yok olması, dünyaya karşı içine dönük bir tutum elde etmesi anlamına gelmektedir. Sosyolojik açıdan yabancılaşma, kişinin mensubu bulunduğu gruba karşı olmasıdır (Budak, 2003: 122).

Durkheim (1992) yabancılaşmayı daha çok sosyolojik bağlamda kullanmış; yabancılaşmanın değer sistemlerinin ve toplumsal normların, bireylerin davranış ve isteklerini yönlendirememesi sonucu ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Fromm (1992) ise yabancılaşmayı, toplumsal bir olgu olduğu kadar, bireysel bir sorun olarak değerlendirmektedir.

Bu çalışmanın ana problemi, ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin siber zorbalık davranışları sonucunda örgütsel yabancılaşma algılarına ne derece etki ettiği ve bu etkinin hangi düzeyde olduğunun ortaya çıkarılmasıdır. Alt problemlerinde ise; siber zorbalık davranışlarına ve örgütsel yabancılaşmaya demografik değişkenlerin etki düzeyleri incelenmiştir. Bu çalışmadan çıkacak sonuçlarla, Milli Eğitim Bakanlığı'nın hedeflerine katkı sağlamak ve yol göstermek hedeflenmiştir.

Araştırmaya ilişkin veriler, katılımcıların vermiş olduğu bilgilerle sınırlı tutulmuştur.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara ili 5.6,7 ve 8.sınıf seviyesindeki 249.539 ortaokul öğrencisi çalışmanın evrenini, örneklemini ise Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Keçiören, Mamak, Sincan ve Yenimahalle ilçelerinde öğrenim gören 383 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır.

Çalışmada, "Siber Zorbalık Ölçeği" Türkoğlu (2013) tarafından geliştirilen ve toplam 50 maddeden oluşan, 5'li likert tipinde bir ölçektir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,848 olarak tespit edilmiş ve güvenilirliği yüksek çıkmıştır. "Örgütsel Yabancılaşma Ölçeği" ise Şimşek vd. (2015) tarafından geliştirilen, "Anlamsızlık, Güçsüzlük, Kuralsızlık, Sosyal Uzaklık" olmak üzere dört temel bileşeni bulunan ve 19 maddeden oluşan 5'li likert tipinde bir ölçektir. Ölçeğe

ilişkin güvenilirlik katsayısı 0,86 olarak tespit edilmiş ve güvenilirliği yüksek çıkmıştır. Veri setine ilişkin faktör analizinin yapılmasından önce, verilerde aykırı değerlerin olup olmadığı frekans değerlerinden ve mahalnobis uzaklıklarından yararlanılarak saptanmıştır. Bu kapsamda, mahalnobis uzaklıkları incelendiğinde 30 gözlem aykırı değer kabul edilmiş ve analizden çıkartılmıştır. Buna düzenlemelerin ardından ortaokul öğrencilerine yönelik 353 anketin değerlendirmeye alınmasına karar verilmiştir. Verilerin aykırı değerlerden temizlenmesinin ardından keşfedici faktör analizi ve cronbach's alfa güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Çalışmada ölçek puanlarının ilişkisi Pearson korelasyon testi ile, bağımlı değişken olan puanların bağımsız değişkenlerden etkilenmesi Regresyon testi ile, ölçek puanlarının demografik değişkenlere göre farklılık göstermesi ise bağımsız gruplar t ve ANOVA testleri ile analiz edilmiştir. Verilerin istatistiksel çözümlenmesinden elde edilen bulgular alanyazın taramasıyla elde edilen bulgular ile karşılaştırılarak sunulmuş ve yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1'de öğrencilerin Siber Zorbalık, Örgütsel Yabancılaşma puanlarının betimleyici istatistikleri görülmektedir.

Tablo 1. Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanlarının Betimleyici İstatistikleri

n=353	Min.	Maks.	Ort.	ss	%
Siber Zorbalık	52	166	100,91	24,04	60,8
Anlamsızlık	3	15	6,84	3,05	45,6
Güçsüzlük	6	25	11,96	4,33	47,8
Kuralsızlık	6	26	13,04	4,59	50,2
Sosyal Uzaklık	4	20	9,76	3,98	48,8

Tablo 1'e göre siber zorbalık puan ortalaması 100,91'dir. Anlamsızlık puan ortalaması 6,84, güçsüzlük puan ortalaması 11,96, kuralsızlık puan ortalaması 13,04, sosyal uzaklık puan ortalaması 9,76'dır.

Tablo 2'de ölçek puanlarının normallik testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 2. Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanlarının Normallik Testleri

	İstatistik	P
Siber Zorbalık	0,982	0,000
Anlamsızlık	0,932	0,000
Güçsüzlük	0,951	0,000
Kuralsızlık	0,963	0,000
Sosyal Uzaklık	0,954	0,000

Tablo 2'de yer alan shapiro wilk testi sonucuna göre; ölçek puanları normal dağılım göstermemektedir ($p < 0,05$). Bu bağlamda, çalışmada siber zorbalık ile örgütsel yabancılaşma arasındaki ilişki korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Ölçek puanlarının ilişkisi pearson korelasyon testi ile, bağımlı değişken olan puanların bağımsız değişkenlerden etkilenmesi regresyon testi ile analiz edilmiştir. Siber zorbalığın, örgütsel yabancılaşmayı etkilemesi ise, regresyon testi ile analiz edilmiştir. Bu araştırmada, basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır.

Siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanlarının demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu; grup sayısı iki olduğunda t testi, grup sayısı ikiden fazla olduğunda tek yönlü ANOVA testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 3'te öğrencilerin ölçek puanlarının ilişki testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3. Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanlarının İlişkisi

		Siber Zorbalık
Anlamsızlık	R	,238**
	P	,000
Güçsüzlük	R	,371**
	P	,000

Kuralsızlık	R	,440**
	P	,000
Sosyal Uzaklık	R	,119*
	P	,032

** p<0,01 *p<0,05 anlamlı ilişki var, p>0,05 anlamlı ilişki yok

Tablo 3'te yer alan Siber Zorbalık, Örgütsel Yabancılaşma puanlarının ilişkisini belirlemek için Pearson Korelasyon testi uygulanmıştır. Korelasyon katsayılarının (r)büyüklüğü, mutlak değer 0.00-0.30 arasında iken düşük; 0.30-0.70 arasında iken orta ve 0.70-1.00 arasında iken yüksek olarak değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2012). Yapılan Pearson Korelasyon testi sonuçlarına göre; Siber Zorbalık puanı ile Anlamsızlık (r=0,238), Sosyal Uzaklık (r=0,119) puanları arasında pozitif yönlü zayıf ilişki, Güçsüzlük (r=0,371), Kuralsızlık (r=0,440), Sosyal Uzaklık (r=0,433) puanları ile arasında pozitif yönlü orta kuvvetli ilişki bulunmaktadır (p<0,05).

Tablo 4'te öğrencilerin örgütsel yabancılaşma durumlarının siber zorbalık davranış durumundan etkilenmesine ilişkin bulgular görülmektedir.

Tablo 4. Örgütsel Yabancılaşmanın Siber Zorbalıktan Etkilenmesi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Katsayılar			Model		
		B	T	P	F	P	R ²
Anlamsızlık	Sabit	3,145	3,853	0,000	8,250	0,000	0,066
	Siber Zorbalık	0,026	3,844	0,000			
Güçsüzlük	Sabit	4,224	3,801	0,000	19,221	0,000	0,142
	Siber Zorbalık	0,062	6,802	0,000			
Kuralsızlık	Sabit	3,097	2,737	0,007	30,722	0,000	0,209

	Siber Zorbalık	0,080	8,591	0,000			
Sosyal Uzaklık	Sabit	5,661	5,293	0,000	7,444	0,000	0,060
	Siber Zorbalık	0,008	0,908	0,365			

* $p < 0,05$ anlamlı etki var , $p > 0,05$ anlamlı etki yok

Anlamsızlık boyutunun siber zorbalık boyutundan etkilenmesi sonucu anlamlıdır ($p < 0,05$). Siber zorbalık ($B=0,026$, $p < 0,05$) anlamsızlık boyutunu pozitif yönde etkilemekte olup Anlamsızlık boyutunda yer alan değişimin %7'lik kısmını siber zorbalık boyutu açıklamaktadır.

Güçsüzlük boyutunun siber zorbalık boyutundan etkilenmesi sonucu anlamlıdır ($p < 0,05$). Siber zorbalık ($B=0,062$, $p < 0,05$) güçsüzlük boyutunu pozitif yönde etkilemekte olup Güçsüzlük boyutundaki değişimin %14'ünü siber zorbalık açıklamaktadır.

Kuralsızlık boyutunun siber zorbalık boyutundan etkilenmesi sonucu anlamlıdır ($p < 0,05$). Siber zorbalık ($B=0,080$, $p < 0,05$) kuralsızlık boyutunu pozitif etkilemekte olup Kuralsızlık boyutuna ait değişimin %21'ini siber zorbalık boyutu açıklamaktadır. Sosyal uzaklık boyutunun siber zorbalık boyutundan etkilenmesi sonucu ise anlamlıdır ($p < 0,05$).

Tablo 5'te öğrencilerin cinsiyetinin siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları açısından karşılaştırma testi bulguları görülmektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Cinsiyetinin Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Katsayılar			Model		
		B	T	P	F	P	R ²
Anlamsızlık	Sabit	3,749	5,495	0,000	19,167	0,000	0,057
	Siber Zorbalık	0,029	4,378	0,000			
Güçsüzlük	Sabit	5,171	5,497	0,000	51,222	0,000	0,138
	Siber Zorbalık	0,065	7,157	0,000			
Kuralsızlık	Sabit	4,465	4,542	0,000	77,016	0,000	0,194
	Siber Zorbalık	0,083	8,776	0,000			
Sosyal Uzaklık	Sabit	7,559	8,290	0,000	4,615	0,032	0,014
	Siber Zorbalık	0,019	2,148	0,032			

*p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok

Tablo 5'te yer alan cinsiyeti farklı gruplar için yapılan t testi sonuçlarına göre;

Erkekler ile kızlar arasında Sosyal Uzaklık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır (t=-2,957, p<0,05). Kızların Sosyal Uzaklık düzeyi erkek öğrencilere göre daha yüksektir (10,08).

Tablo 6'da anne eğitim durumu farklı öğrenciler için siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları açısından karşılaştırma testi bulguları görülmektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Anne Eğitim Durumlarının Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Anne eğitim durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	F	P	
Siber Zorbalık	İlkokul	51	100,47	26,10	3,053	0,010*
	ortaokul	57	94,77	26,82		
	ortaöğretim	76	97,86	23,16		
	önlisans	40	110,13	18,00		
	Lisans	82	104,79	17,71		
	lisans üstü	16	106,44	26,94		

Anlamsızlık	İlkokul	51	7,20	2,81	1,742	0,125
	ortaokul	57	6,95	2,69		
	ortaöğretim	76	6,91	3,03		
	önlisans	40	6,65	2,94		
	Lisans	82	6,12	2,43		
	lisans üstü	16	5,56	2,92		
Güçsüzlük	İlkokul	51	11,53	3,99	0,294	0,916
	ortaokul	57	12,00	3,96		
	ortaöğretim	76	11,51	4,32		
	önlisans	40	11,83	3,95		
	Lisans	82	11,99	3,76		
	lisans üstü	16	11,00	4,86		
Kuralsızlık	İlkokul	51	12,69	4,04	0,770	0,572
	ortaokul	57	13,04	4,40		
	ortaöğretim	76	13,08	4,47		
	önlisans	40	13,05	4,16		
	Lisans	82	13,01	4,59		
	lisans üstü	16	10,88	3,88		
Sosyal Uzaklık	İlkokul	51	10,80	3,76	2,382	0,038*
	ortaokul	57	9,74	3,84		
	ortaöğretim	76	9,42	3,50		
	önlisans	40	8,40	3,06		
	Lisans	82	9,12	3,64		
	lisans üstü	16	8,94	3,89		

* $p < 0,05$ anlamlı, fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok.

Tablo 6' da yer alan anne eğitim durumu farklı gruplar için yapılan ANOVA testi ve gruplar arasındaki farklılıkları ortaya koymak için yapılan Tukey testi sonuçlarına göre; anne eğitim durumu grupları arasında Siber Zorbalık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=3,053$, $p < 0,05$). Annesi ortaokul mezunu olanların Siber Zorbalık düzeyi en düşük iken (94,77) ön lisans mezunu olanların en yüksektir (110,13). Anne eğitim durumu grupları arasında Sosyal Uzaklık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=2,382$, $p < 0,05$). Annesi ön lisans mezunu olanların Siber Zorbalık düzeyi en düşük iken (8,40) ilkököl mezunu olanların en yüksektir (10,80).

Tablo 7'de baba eğitim durumu farklı öğrenciler için siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları açısından karşılaştırma testi bulguları görülmektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Baba Eğitim Durumlarının Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Baba eğitim durumu	n	Ortalama	Std. Sapma	F	p	
Siber Zorbalık	İlkokul	21	97,71	31,48	2,934	0,013*
	ortaokul	37	93,24	26,25		
	ortaöğretim	89	97,52	25,02		
	önlisans	49	105,06	19,27		
	Lisans	98	106,77	18,75		
	lisans üstü	28	102,57	21,21		
Anlamsızlık	İlkokul	21	7,57	2,89	1,395	0,226
	ortaokul	37	7,16	2,94		
	ortaöğretim	89	6,61	2,85		
	önlisans	49	6,98	2,84		
	Lisans	98	6,37	2,65		
	lisans üstü	28	5,96	2,62		
Güçsüzlük	İlkokul	21	11,62	3,73	0,888	0,489
	ortaokul	37	11,89	3,98		
	ortaöğretim	89	11,06	4,32		
	önlisans	49	12,41	3,73		
	Lisans	98	12,01	3,96		
	lisans üstü	28	11,64	4,09		
Kuralsızlık	İlkokul	21	13,62	3,89	2,160	0,058
	ortaokul	37	13,14	4,47		
	ortaöğretim	89	12,03	4,56		
	önlisans	49	13,27	3,95		
	Lisans	98	13,62	4,53		
	lisan üstü	28	11,39	3,28		
Sosyal Uzaklık	İlkokul	21	10,62	3,87	1,106	0,357
	ortaokul	37	10,30	3,91		
	ortaöğretim	89	9,15	3,75		
	önlisans	49	9,51	3,46		
	Lisans	98	9,14	3,51		
	lisans üstü	28	9,61	3,58		

* $p < 0,05$ anlamlı fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok.

Tablo 7'de yer alan ANOVA testi bulgularına göre; baba eğitim durumu grupları arasında siber zorbalık puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Babası ortaokul mezunu olanların siber zorbalık düzeyi en düşük bulunmaktadır. Babası ortaokul mezunu olanların en yüksektir (106,43). Babası ortaokul

mezunu olanlar ile ön lisans, lisans mezunu olanlar arasında siber zorbalık puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Baba eğitim durumu grupları arasında örgütsel yabancılaşma puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır.

Tablo 8'de öğrenim görülen sınıfı farklı öğrenciler için siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları bakımından karşılaştırma testi görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin Sınıfının Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanları Bakımından Karşılaştırılması

	Sınıf	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Siber Zorbalık	5	99	96,96	24,39	7,052	0,000*
	6	76	105,18	14,18		
	7	72	95,25	26,58		
	8	75	109,51	22,41		
Anlamsızlık	5	99	6,81	3,00	3,010	0,030*
	6	76	6,01	2,51		
	7	72	7,33	2,70		
	8	75	6,48	2,76		
Güçsüzlük	5	99	11,45	4,08	0,450	0,717
	6	76	11,62	3,43		
	7	72	12,15	4,22		
	8	75	11,83	4,35		
Kuralsızlık	5	99	12,84	4,59	0,886	0,448
	6	76	12,34	3,73		
	7	72	12,86	4,15		
	8	75	13,49	4,79		
Sosyal Uzaklık	5	99	10,09	3,68	2,405	0,067
	6	76	8,76	3,36		
	7	72	9,06	3,30		
	8	75	9,76	4,08		

* $p < 0,05$ anlamlı, fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok.

Tablo 8'de ANOVA testi bulgularına göre; sınıf grupları arasında siber zorbalık puanı açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır. 7. sınıftakilerin siber zorbalık düzeyi en düşük iken (95,13) 8. sınıftakilerin en

yüksektir (110,12). 5. sınıflar ile 6. sınıflar, 6. sınıflar ile 7. sınıflar, 7. sınıflar ile 8. sınıflar arasında siber zorbalık puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Sınıf grupları arasında anlamsızlık puanı açısından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır. 6. sınıftakilerin anlamsızlık düzeyi en düşük iken (6,20) 7. sınıftakilerin en yüksektir (7,72). 6. sınıflar ile 7. sınıflar arasında anlamsızlık puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Sınıf grupları arasında sosyal uzaklık puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. 6. sınıftakilerin sosyal uzaklık düzeyi en düşük iken (8,85) 5. sınıftakilerin en yüksektir (10,79). 5. sınıflar ile 6 ve 7. sınıflar arasında sosyal uzaklık puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Sınıf grupları arasında güçsüzlük, kuralsızlık puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 9'da ağırlık not ortalaması farklı öğrenciler için siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları bakımından karşılaştırma testi görülmektedir.

Tablo 9. Öğrencilerin Ağırlıklı Not Ortalamasının Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Ağırlıklı not ortalaması	n	Ortalama	Std. Sapma	F	p	
Siber Zorbalık	30-49	10	115,40	20,57	4,623	0,004*
	50-69	35	111,37	31,63		
	70-84	85	102,40	19,74		
	85 üzeri	192	98,48	22,15		
Anlamsızlık	30-49	10	6,70	2,11	6,901	0,000*
	50-69	35	8,63	2,47		
	70-84	85	6,39	2,70		
	85 üzeri	192	6,42	2,79		
Güçsüzlük	30-49	10	11,80	3,49	7,198	0,000*
	50-69	35	14,63	3,74		

	70-84	85	11,31	4,04		
	85 ve üzeri	192	11,40	3,91		
	30-49	10	16,60	2,84		
	50-69	35	15,80	4,97		
Kuralsızlık	70-84	85	12,06	4,03	9,909	0,000*
	85 ve üzeri	192	12,52	4,14		
	30-49	10	13,80	5,94		
	50-69	35	9,69	3,96		
Sosyal Uzaklık	70-84	85	9,18	3,50	5,204	0,002*
	85 ve üzeri	192	9,33	3,39		

* $p < 0,05$ anlamlı fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok.

Tablo 9'da yer alan ağırlıklı not ortalaması farklı gruplara ilişkin yapılan ANOVA testine ait sonuçlara göre; ağırlıklı not ortalaması grupları arasında Siber Zorbalık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=4,623$, $p < 0,05$). Not ortalaması 85 ve üzeri olanların Siber Zorbalık düzeyi en düşük iken (98,48) 30-49 olanların en yüksektir (115,40). Anlamsızlık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=6,901$, $p < 0,05$). Not ortalaması 70-84 olanların Anlamsızlık düzeyi en düşük iken (6,39) 50-69 olanların en yüksektir (8,63). Güçsüzlük puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=7,198$, $p < 0,05$). Not ortalaması 70-84 olanların Güçsüzlük düzeyi en düşük iken (6,39) 50-69 olanların en yüksektir (14,63). Kuralsızlık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=9,909$, $p < 0,05$). Not ortalaması 70-84 olanların Güçsüzlük düzeyi en düşük iken (4,03) 30-49 olanların en yüksektir (16,60). Sosyal Uzaklık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=9,909$, $p < 0,05$). Not ortalaması 70-84 olanların Sosyal Uzaklık düzeyi en düşük iken (9,18) 30-49 olanların en yüksektir (13,80).

Tablo 10'da öğrencilerin yaşının siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları bakımından karşılaştırma testi görülmektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin Yaşının Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanları Bakımından Karşılaştırılması

Yaş	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p	
Siber Zorbalık	10	18	96,28	27,57	4,299	0,002*
	11	75	98,29	25,45		
	12	83	103,28	13,24		
	13	74	95,77	26,94		
	14 üzeri	72	109,72	22,00		
Anlamsızlık	10	18	6,83	2,75	3,136	0,015*
	11	75	6,89	3,13		
	12	83	5,95	2,47		
	13	74	7,43	2,75		
	14 üzeri	72	6,40	2,66		
Güçsüzlük	10	18	11,50	3,84	0,395	0,812
	11	75	11,55	4,49		
	12	83	11,45	3,13		
	13	74	12,16	4,21		
	14 üzeri	72	11,89	4,34		
Kuralsızlık	10	18	12,56	4,73	0,782	0,538
	11	75	12,68	4,47		
	12	83	12,55	3,93		
	13	74	12,76	4,08		
	14 üzeri	72	13,67	4,87		
Sosyal Uzaklık	10	18	9,89	3,76	3,106	0,016*
	11	75	10,45	3,79		
	12	83	8,55	3,15		
	13	74	9,11	3,31		
	14 üzeri	72	9,76	4,11		
Örgütsel Yabancılaşma	10	18	40,78	10,56	1,330	0,258
	11	75	41,57	11,22		
	12	83	38,51	9,69		
	13	74	41,46	10,56		
	14 üzeri	72	41,72	10,03		

*p<0,05 anlamlı fark var, p>0,05 anlamlı fark yok.

Tablo 10'da ANOVA testi bulgularına göre; yaş grupları arasında Siber Zorbalık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=4,299$, $p<0,05$). 13 yaşındakilerin Siber Zorbalık düzeyi en düşük iken (95,77) 14 yaş ve üzeri olanların en yüksektir (109,72). Yaş grupları arasında Anlamsızlık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=3,136$, $p<0,05$). 12 yaşındakilerin Anlamsızlık düzeyi en düşük iken (5,95) 13 yaşında olanların en yüksektir (7,43). Yaş grupları arasında Anlamsızlık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=3,106$, $p<0,05$). 12 yaşındakilerin Anlamsızlık düzeyi en düşük iken (8,55) 11 yaşında olanların en yüksektir (10,45).

Tablo 11'de aylık ortalama hane geliri farklı öğrenciler için siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları açısından karşılaştırma testi görülmektedir.

Tablo 11. Öğrencilerin Aylık Ortalama Hane Gelirinin Siber Zorbalık ve Örgütsel Yabancılaşma Puanları Bakımından Karşılaştırılması

	Atlık ortalama hane gelir	N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Siber Zorbalık	1500'den az	16	99,00	33,56	4,666	0,000*
	1500-2499	57	89,12	25,30		
	2500-3499	54	107,59	25,20		
	3500-4499	40	102,15	20,67		
	4500-5500	47	103,11	17,66		
	5500'den fazla	108	104,24	19,86		
Anlamsızlık	1500'den az	16	6,63	2,90	1,717	0,130
	1500-2499	57	6,68	2,78		
	2500-3499	54	7,24	2,66		
	3500-4499	40	7,30	2,89		
	4500-5500	47	6,68	2,70		
	5500'den fazla	108	6,12	2,80		
Güçsüzlük	1500'den az	16	11,75	5,12	1,015	0,409
	1500-2499	57	10,93	4,15		
	2500-3499	54	12,37	4,23		
	3500-4499	40	12,10	4,30		
	4500-5500	47	12,23	3,28		
	5500'den fazla	108	11,49	3,87		

		fazla					
Kuralsızlık	1500'den az	16	13,75	4,11	0,952	0,448	
	1500-2499	57	12,16	4,31			
	2500-3499	54	13,46	4,59			
	3500-4499	40	13,60	4,57			
	4500-5500	47	12,49	3,90			
	5500'den fazla	108	12,74	4,39			
Sosyal Uzaklık	1500'den az	16	10,00	4,08	2,156	0,059	
	1500-2499	57	10,44	3,85			
	2500-3499	54	10,17	3,98			
	3500-4499	40	9,08	3,44			
	4500-5500	47	9,13	3,26			
	5500'den fazla	108	8,82	3,44			

* $p < 0,05$ anlamlı fark var, $p > 0,05$ anlamlı fark yok.

Tablo 11'de yer alan aylık ortalama hane geliri farklı olan gruplara yönelik yapılan ANOVA testi bulgularına göre; aylık ortalama hane gelir grupları arasında Siber Zorbalık puanı bakımından istatistiksel anlamlı fark bulunmaktadır ($F=4,666$, $p < 0,05$). 1500-2499 TL hane geliri olanların Siber Zorbalık düzeyi en düşük iken (89,12) 2500-3499 TL hane geliri olanların en yüksektir (107,59).

4. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmada yapılan analizler neticesinde elde edilen, erkekler ile kızlar arasında Siber zorbalık puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Buna göre erkek öğrencilerin siber zorbalık düzeyinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyi en düşük iken, annesi lisansüstü mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyi en yüksektir. Babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyi en düşük iken, babası ön lisans mezunu olan öğrencilerin siber zorbalık düzeyi en yüksektir. Örgüte yabancılaşmanın baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığını saptamıştır. Literatürde yer alan çalışma

sonuçları bu yönüyle çalışmayı desteklemektedir. Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu; baba meslek grupları arasında siber zorbalık ve örgütsel yabancılaşma puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Sınıf grupları arasında siber zorbalık puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. 7. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin siber zorbalık düzeyi en düşük iken, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin siber zorbalık düzeyi en yüksektir. Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuç; ağırlıklı not ortalaması grupları arasında siber zorbalığa uğrama puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Not ortalaması 85 ve üzeri olanların siber zorbalık düzeyleri en düşük iken, 50 altı olanların en yüksektir. 13 yaşındakilerin siber zorbalık yapma düzeyleri en düşük iken, 14 yaş ve üzeri olanların en yüksektir. Araştırmadan elde edilen bir diğer bulgu; aylık ortalama hane gelir grupları arasında hane geliri 1500-2499 TL olanların siber zorbalık yapma düzeyi en düşük iken, hane geliri 2500-3499 TL olanların en yüksektir. Literatürde yer alan çalışma sonuçları ile bu çalışmadan elde edilen sonuçların bu yönüyle uyumlu olduğu görülmüştür. Kardeş sayısı grupları arasında siber zorbalığa uğrama puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır. Kardeş sayısı 1 olanların siber zorbalık düzeyi en düşük iken, 4 ve üstü kardeşi olanların en yüksektir. Yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar ile literatürde yer alan çalışma sonuçlarının bu yönüyle aynı düzeyde olduğu görülmüştür.

Yapılan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde araştırmanın devamı niteliğinde yapılacak olan diğer araştırmalara yönelik şu hususlar önerilebilir:

-Sınıftaki öğrencilerin siber zorbalık davranış durumlarının, öğrenci başarısı üzerindeki doğrudan etkisi dikkate alındığında, okul yönetiminin Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yaparak sınıf içerisindeki öğretim uygulamalarına dahil

olmasını engelleyen nedenlerin derinlemesine analizi için nitel bir çalışma yürütülebilir. Yapılan bu araştırmanın sınırlıklarından birisi, 2017-2018 eğitim öğretim yılında resmi ve özel ortaokul düzeyindeki öğrenci verilerinin kullanılması olarak gösterilebilir. Bu kapsamda, benzer çalışmanın birkaç yılı içine alacak verilerle yapılması önerilebilir. Bu araştırma neticesinde erkek öğrencilerin siber zorbalık düzeyleri, kız öğrencilere oranla daha yüksek çıktığından bu doğrultuda siber zorbalık eğilimi gösteren öğrencilerin, bu davranışı neden gösterdiğini belirlemeye dönük araştırmalar yapılmalıdır. Benzer şekilde aile ortamında da çocukların internet kullanımları takip edilmelidir. Sadece siber zorbalık bakımından değil, online güvenliklerini sağlamak adına da tedbir alınmalıdır. Öğrencilerin belirtilen konularda bilgilendirilmeleri için “Bilişim Teknolojileri Dersi”nin önemli bir yer tuttuğu düşünülmektedir. Başka bir deyişle, yöneticinin okulun tüm bileşenlerini ve değişkenlerini dikkate alacak biçimde güvenlik faaliyetleri yürütmesi gerekmektedir. Bununla beraber, okulun akademik hedeflerinin belirlenmesinde öğrenci, öğretmen ve veli ile birlikte çalışmalar yapılmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı, siber zorbalığa karşı okullarla iş birliği yaparak azaltıcı önlemler almak üzere plan yapmalı ve uygulamaya koymalıdır. Aile eğitiminin de çocuğun örgüte karşı geliştireceği tutumda belirleyici rol oynaması nedeniyle, okul aile iş birliğini kuvvetlendirici faaliyetlere yer verilmesi, çocukların örgüte yabancılaşmalarını azaltıcı bir etkiye sahip olabilir.

KAYNAKÇA

ARICAK O. Tolga, Psychiatric Symptomatology as a Predictor of Cyberbullying Among University Students, Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research, 2009, 34: 167-184.

BAUMAN Sheri, Cyberbullying: A virtual menace, National Coalition Against Bullying National Conference, 2-4 Kasım, Melbourne, 2007.

BHAT C. Suniti, Cyber Bullying: Overview and Strategies for School Counsellors, Guidance Officers and All School Personnel. Australian Journal of Guidance & Counselling, 2008, 18(1): 53-66.

BUDAK Selçuk, Psikoloji Sözlüğü, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 2003.

BÜYÜKÖZTÜRK Şener, (2012). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

DURKHEIM Emile, İntihar (çev. Ö.Ozankaya), İmge Kitabevi, Ankara, 1992.

FROMM Erich, Marx'ın İnsan Anlayışı, (çev. Kaan H. Ökten), Arıtan Yayınevi, İstanbul, 1992.

PATCHIN W. Justin, HINDUJA Sameer, Cyberbullying and Self-Esteem, Journal of School Health, 2010, 80(12): 614-621.

PEKER Adem, EROĞLU Yüksel & ÇİTEMEL Nihan (2012). Boyun Eğici Davranışlar ile Siber Zorbalık ve Mağduriyet Arasındaki İlişkide Cinsiyetin Aracılığının İncelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 9, 205-221.

RIGBY Ken, *New Perspectives on Bullying*, Jessica Kingsley Publishers, London, 2002.

ŞAHİN Mustafa, AYDIN Betül & SARI Serkan Volkan (2012). Cyber bullying, cyber victimization and psychological symptoms: A study in adolescents. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 41(1), 53-59.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the study, the study universe is composed of 5th, 6th, 7th and 8th grade students from secondary schools with different curricula implemented by the Ministry of National Education secondary schools affiliated to within Ankara in 2017-2018 education year. The sample of the study consisted of 353 students.

Bullying; is a series of behaviors that often harm or harm a person or a group from a physical or psychological point of view. (Rigby, 2011: 275).

The most obvious issue in cyber bullying is the general lack of empathy. Young people and adults do not consider the consequences of cyber bullying as very important or perceive them as ineffective and insignificant (Bhat, 2008: 55).

Durkheim (1992) used alienation in a more sociological context; He argued that the value systems of alienation and social norms arose as a result of the inability of individuals to direct their behaviors and desires. Fromm (1992) regards alienation as an individual problem as well as a social phenomenon.

The aim of this study is to provide guidance to the Ministry of National Education on the future measures to be taken in relation to these issues. The data related to the research were limited to the information given by the participants. It is believed that this study will fill this gap in the literature.

Method

In this study, 249.539 secondary school students at the level of 5.6.7 and 8 grade constitute the population of the study and the sample consists of 383 students.

For the normality, skewness and kurtosis results of the scale scores were examined and normality was obtained by subtracting the data with distorting extreme values. In this context, 353 of the surveys were evaluated. In the study, the relationship between scale scores and Pearson correlation test were used to determine whether dependent variable scores were affected by independent variables. In this study, organizational alienation is dependent, cyberbullying is independent variables.

In this study, "Cyber Bullying" and orb Organizational Alienation "were used. Pearson correlation test was used to correlate the scores of dependent variables with independent variables. Regression test was used to evaluate the

scale scores according to demographic variables and independent groups were analyzed with t and ANOVA tests.

Findings (Results)

In the study; There is a weak positive relationship between cyber bullying score and organizational alienation scores. According to the data obtained from the research, the level of cyber bullying is higher in males. No statistically significant difference was found between boys and girls in terms of Cyber Bullying and Organizational Alienation scores. While the ones with junior high school graduated mother have the lowest level of cyberbullying, the highest of those with mothers with master's degrees. While the ones with junior high school graduate fathers have the lowest level of cyber bullying, the ones with fathers with pre-graduate degree have the highest. There is no statistically significant difference in terms of scores of fathers' educational status groups in terms of the subjecting to Organizational alienation scores. While ones with the self-employed mothers have the lowest level of. There is no statistically significant difference between the mothers' profession groups in terms of cyber bullying, organizational alienation. There is no statistically significant difference between the fathers' profession groups in terms of Cyber Bullying and Organizational Alienation. While the level of cyberbullying is the lowest in the 7th class, it is the highest in the 8th grade. The 13 year olds had the lowest levels of cyber bullying while the highest of those aged 14 and over. While the ones ones with 1 sibling have the lowest of the Cyber Bullying level, those with 4 and above are the highest. There is no statistically significant differences between sibling number groups in terms of Organizational Alienation scores.

Conclusion and Discussion

A statistically significant difference was found in terms of cyber bullying score between males and females obtained from the analyzes. Accordingly, it can be said that the level of cyber bullying of male students is higher. The level of cyber bullying is the lowest for the students whose mothers are middle school graduates and their mothers are the ones with the highest level of cyber bullying. While the level of cyber bullying is the lowest for the students whose father is a secondary school graduate, the father is the highest cyber bullying level.

It was determined that alienation of the organization did not differ according to the educational status of the father. The results of the study in the literature support this aspect of the study. There was no statistically significant difference in terms of cyberbullying and organizational alienation scores among father occupational groups.

There was a statistically significant difference between the groups in terms of cyber bullying scores. The level of cyber bullying is the lowest in the 7th grade students, whereas the students in the 8th grade have the highest cyber bullying level. A statistically significant difference was found in terms of cyberbullying scores among weighted grade point average groups. While those with a grade point average of 85 and above are the lowest in cyberbullying levels, the ones below 50 are the highest.

13-year-olds have the lowest levels of cyber bullying, but the highest of those aged 14 and over. A statistically significant difference was found in terms of cyberbullying scores among the monthly average household income groups. Among the monthly average household income groups, those with a household income of 1500-2499 TL had the lowest level of cyber bullying, while peer bullying scores were highest. The results of the study in the literature and the results obtained from this study were found to be consistent with this aspect. There is a statistically significant difference in the number of sibling groups in terms of cyberbullying scores. While the number of siblings is the lowest of those with cyber bullying level 1, 4 and above are the highest of those with siblings. The results obtained from this study and the results of the study in the literature were found to be at the same level.